

PREDŠOLSKA VZGOJA: TATJANA DEVJAK, DARIJA SKUBIC, ALENKA POLAK, VASJA KOLŠEK OD STAREGA K NOVEMU

Predšolska vzgoja: od starega k novemu

Tatjana Devjak

Darija Skubic

Alenka Polak

Vasja Kolšek

Predšolska vzgoja: od starega k novemu

<i>Vodja projekta</i>	Tatjana Devjak
<i>Avtorji</i>	Tatjana Devjak, Darija Skubic, Alenka Polak, Vasja Kolšek
<i>Recenzenta</i>	Jože Benčina in Majda Pšunder
<i>Jezikovni pregled</i>	Darija Skubic
<i>Izdala in založila</i>	Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani
<i>Za izdajatelja</i>	Janez Krek, dekan
<i>Oblikovanje naslovnice</i>	Roman Ražman
<i>Priprava</i>	Igor Cerar
<i>Tisk</i>	Tiskarna Littera picta d.o.o. Ljubljana
<i>Naklada</i>	350 izvodov (prva izdaja, prvi natis)

Publikacija ni plačljiva.

Izid publikacije sta sofinancirala Evropski socialni sklad Evropske unije in Ministrstvo za izobraževanje, znanost, kulturo in šport.

Univerza
v Ljubljani
Pedagoška
fakulteta

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST, KULTURO IN ŠPORT

Naložba v vašo prihodnost
OPERACIJO DELNO FINANCIRA EVROPSKA UNIJA
Evropski socialni sklad

CIP – Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

373.2

PREDŠOLSKA vzgoja : od starega k novemu / Tatjana Devjak ... [et al.]. - V
Ljubljani : Pedagoška fakulteta, 2012

ISBN 978-961-253-095-2

1. Devjak, Tatjana
263042560

© Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani, 2012

Zahvala

Projekt Profesionalno usposabljanje strokovnih delavcev za izvajanje elementov posebnih pedagoških načel koncepta Reggio Emilia na področju predšolske vzgoje (2008–2013), ki smo ga pridobili na Pedagoški fakulteti Univerze v Ljubljani in katerega izvajanje je financiral Evropski socialni sklad in Ministrstvo za izobraževanje, znanost, kulturo in šport, se je junija 2012 uspešno zaključil. Realizirali smo vse zastavljene cilje in naloge. Ob koncu projekta in ob izidu zadnje monografije bi se rada zahvalila vsem sodelavcem na projektu, vsem profesorjem in raziskovalcem, strokovnim in administrativnim sodelavcem, sodelavcem iz Pedagoške fakultete, Filozofske fakultete in Fakultete za upravo Univerze v Ljubljani, sodelavkam iz Pedagoške fakultete Univerze v Mariboru in Pedagoške fakultete Univerze na Primorskem ter dvema samostojnima kulturnima delavkama. Vsi skupaj in vsak posebej smo s svojim delom pripomogli k realizaciji ciljev projekta. Še več, tudi sami smo osebno rasli ob posebnih elementih pedagoškega koncepta Reggio Emilia: poslušali smo drug drugega, se drug ob drugega učili, med seboj sodelovali in svoje delo dokumentirali. Nekateri so nas v času projekta zapustili, spet drugi so se nam na novo pridružili.

Iskreno se zahvaljujem vodstvu Pedagoške fakultete Univerze v Ljubljani, dekanu izr. prof. dr. Janezu Kreku in prodekanu za podiplomski študij in razvoj doc. dr. Janezu Vogrincu za vso pomoč, razumevanje in podporo, predstojnici Oddelka za predšolsko vzgojo v času trajanja projekta in sodelavki na projektu doc. dr. Dariji Skubic, ki je znala v kriznih časih poiskati pot in vlivati moč, Robiju Gracarju, Vesni Mitrovič, Iztoku Viliču in Igorju Repcu za strokovno in administrativno podporo, skrbnicama projekta na Ministrstvu za izobraževanje, znanost, kulturo in šport Andreji Pezdir in Nadi Požar za usmeritve in potrpežljivost s predpisi. Iskrena hvala tudi izr. prof. dr. Robiju Krofliču za strokovne pogovore in usmeritve, doc. dr. Marceli Batistič Zorec za pomoč pri vodenju projekta in odlično izpeljavo zaključnega posveta ter moji asistentki Sanji Berčnik za vso pomoč, vztrajnost in potrpežljivost.

In ne nazadnje bi se rada zahvalila vsem udeleženkam in udeležencem izobraževanja, ravnateljicam in ravnateljem vrtcev, ki so pristopili k projektu in omogočili njegovo izvajanje. Hvala vsem, ki so sodelovali v raziskavah, pisali prispevke za monografije, priročnike in revije, posvete, doma in v tujini.

izr. prof. dr. TATJANA DEVJAK, vodja in koordinatorica projekta

Kazalo vsebine

Uvod	7
1 Predšolska vzgoja v luči sistema, zgodovinskega diskurza, Kurikuluma za vrtce in posebnih pedagoških načel Reggio Emilia	9
1.1 Predšolska vzgoja v luči sistema	9
1.2 Vzgoja v luči zgodovinskega pregleda, nekateri pomembnejši pedagoški klasiki in nastanek predšolskih ustanov	17
1.3 Predšolska vzgoja v luči Kurikuluma za vrtce	42
1.4 Predšolska vzgoja v luči posebnih pedagoških načel koncepta Reggio Emilia	49
2 Opredelitev namena raziskovanja in metodologija	57
2.1 Namen raziskovanja in cilji	57
2.2 Raziskovalna vprašanja	59
2.3 Osnovna raziskovalna metoda	62
2.4 Vzorec	62
2.5 Zbiranje podatkov	66
2.6 Obdelava podatkov	67
3 Rezultati in interpretacija	69
3.1 Vzgojno–izobraževalni proces v vrtcu: načrtovanje, izvajanje in spremljanje	69
3.1.1 Načrtovanje življenja in dela v vrtcu	69
3.1.2 Izvajanje vzgojno–izobraževalnega dela	79
3.1.3 Dnevna rutina	89
3.1.4 Timsko delo vzgojiteljice in pomočnice vzgojiteljice	94
3.1.5 Evalviranje vzgojnega dela in dokumentiranje življenja in dela v vrtcu	98
3.2 Sodelovanje vrtca in lokalne skupnosti: kako ravnateljice in kako predstavniki lokalnih skupnosti ocenjujejo delovanje predšolske vzgoje	110
4 Sklep	119
5 Literatura	123
Sodelavke in sodelavci v projektu	127
Stvarno kazalo	129

Uvod

Znanstvena monografija z naslovom *Predšolska vzgoja: od starega k novemu* je že tretja znanstvena monografija, ki je nastala v okviru projekta Profesionalno usposabljanje strokovnih delavcev za izvajanje elementov posebnih pedagoških načel koncepta Reggio Emilia na področju predšolske vzgoje (2008–2013). Projekt, ki ga je Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani pridobila v začetku leta 2009 na Ministrstvu za izobraževanje, znanost, kulturo in šport in ga je delno sofinanciral Evropski socialni sklad, je temeljil na analizi, razvijanju in vključevanju posameznih elementov koncepta Reggio Emilia v slovenske vrtce. Vanje smo skušali vključiti le tiste elemente koncepta Reggio Emilia, ki smo jih prepoznali kot nadgradnjo oz. obogatitev slovenskega Kurikuluma za vrtce.

V okviru projekta smo opravili kar nekaj raziskav, v pričujoči monografiji pa smo se avtorji osredotočili na pet raziskav, ki smo jih izvedli v času projekta. Dve smo izvedli med vzgojiteljicami in pomočnicami vzgojiteljice v vrtcih, ki so bile vključene v projekt, in sicer eno pomladi 2009 in eno na koncu jeseni leta 2011. Raziskavo smo izvedli tudi med starši otrok v vrtcih, vključenih v projekt, med ravnateljicami vrtcev, vključenih v projekt, in med predstavniki tistih lokalnih skupnosti, ki so bile ustanoviteljice vrtcev, vključenih v projekt. V štiriletnem času izvajanja projekta smo realizirali vse zastavljene cilje: pripravili in izvedli smo izobraževanje ter usposabljanje strokovnih delavk in delavcev v vrtcih za izvajanje elementov posebnih pedagoških načel koncepta Reggio Emilia. Prvo leto projekta smo razvili in pripravili 24-urni program izobraževanja, ki ga je uspešno opravilo čez 500 strokovnih delavk in delavcev v 96 slovenskih vrtcih. V drugem in tretjem letu projekta smo izvedli 200-urno izobraževanje, na katerem je sodelovalo 65 vrtcev in 244 strokovnih delavk in delavcev vrtcev; program izobraževanja je v celoti opravilo 217 strokovnih delavk in delavcev vrtcev. Izobraževanje smo sproti in poglobljeno evalvirali.

V času izvajanja projekta so nastale tri monografije, izdali smo zbornik zaključnega posveta, ki smo ga poimenovali Priročnik za dobro prakso. Izdali smo tudi osem priročnikov, ki so nastali v sodelovanju med strokovnjaki, vključenimi v projekt in izobraževanje, in udeleženkami izobraževanja oziroma vrtci, ki so bili vključeni v izobraževanje v prvem in drugem delu izobraževanja. Publikacije, naj gre za monografije ali priročnike, so najboljši pokazatelj našega dela. Monografije predstavljajo teoretski okvir – predstavljajo in analizirajo koncept Reggio Emilia za predšolsko vzgojo in Kurikulum za vrtce, podajo uvid v raziskovanje v okviru projekta in vpogled v prakso na področju predšolske vzgoje pri nas in v tujini. Priročniki pa so teoretsko aplikativna nadgradnja projekta Profesionalno usposabljanje strokovnih delavcev za izvajanje elementov posebnih pedagoških načel koncepta Reggio Emilia na področju predšolske vzgoje (2008–2013).

Pričujoča monografija v teoretičnem delu predstavlja predšolsko vzgojo v luči sistema, terminologije na tem področju, zgodovinskega diskurza, Kurikuluma za vrtce in posebnih pedagoških načel Reggio Emilia. V zgodovini predšolske vzgoje zaznamo različne poglede na otroštvo in na vzgojo otrok, različne teoretske pristope, modele in organizacijske prakse. V svetu zanimanje za predšolsko vzgojo zlasti po letu 1960 izrazito narašča, predvsem zaradi povečanja števila zaposlenih mater, novih znanstvenih spoznanj in družbene skrbi za otrokov zdravstveni, socialni in intelektualni razvoj. Skozi zgodovinski diskurz prikazujemo nastanek pedagoške misli o pomenu predšolske vzgoje, utemeljujemo nastanek predšolskih institucij v svetu in pri nas, prikažemo in analiziramo različne teoretske, znanstvene in alternativne pedagoške pristope, ki so vplivali na razvoj področja predšolske vzgoje in na razvoj vrtcev. Nekoliko bolj smo se posvetili Kurikulumu za vrtce in posebnim pedagoškim načelom Reggio Emilia za predšolsko vzgojo. Prepričani smo, da je aktivno učenje otrok z upoštevanjem kulturnega konteksta tisto učenje, ki otroka motivira in mu s pomočjo interakcije z drugimi otroki in pomembnimi odraslimi v njegovem okolju omogoča kakovostno osebno rast.

V empiričnem delu se osredinjamo na prikaz rezultatov že prej omenjenih raziskav s področja načrtovanja, izvajanja in spremljave življenja in dela v vrtcu, dnevne rutine, sodelovanja med vzgojiteljico in pomočnico vzgojiteljice v procesu vzgoje in učenja predšolskih otrok, dokumentiranja dela, sodelovanja med vrtcem in starši ter lokalno skupnostjo. Določene elemente omenjenih področij so analizirali sodelavci v projektu v svojih prispevkih že v drugi monografiji in v zborniku zaključnega posveta. Avtorji te monografije jih predstavljamo tako, da smo med seboj primerjali rezultate prve raziskave pred začetkom izobraževanja in druge, ponovljene raziskave ob koncu izobraževanja oz. projekta s ciljem, kje in kako pomembno se razlikuje vzgojna praksa v vrtcih, vključenih v projekt.

Univerza v Ljubljani
Pedagoška fakulteta

ISBN 978-961-253-095-2

9 789612 530952

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST, KULTURO IN ŠPORT

Naložba v vašo prihodnost
OPERACIJSKI PROGRAM FINANCIRA EVROPSKA UNIJA
Evropski socialni sklad